

BÓL WCZORAJ I DZIŚ

LECZENIE NIEKONWENCJONALNE

Teofan M. Domżał

Klinika Neurologiczna

Wojskowy Instytut Medyczny

Warszawa

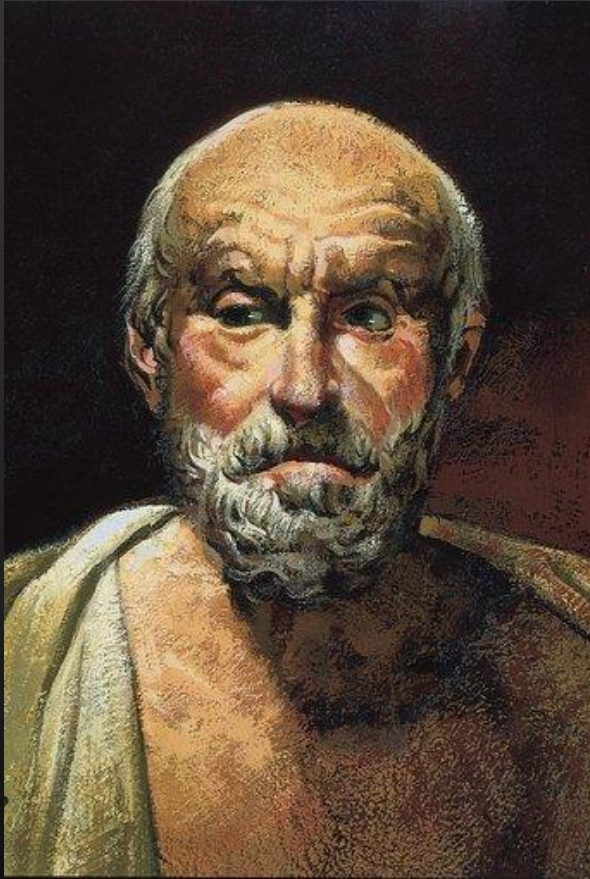
LECZENIE NIEKONWENCJONALNE W POLSCE

- Kilkanaście tysięcy gabinetów t.zw. „*medycyny niekonwencjonalnej*” (nie trzeba mieć zgody).
- Większość stanowią osoby niemające żadnych uprawnień ani wykształcenia medycznego
- **W wyniku zaniedbań spowodowanych leczeniem niekonwencjonalnym umiera 5000 chorych na nowotwory w ciągu roku (Pawlicki)**

TERMINOLOGIA

- **Konwencja** - umowa, porozumienie, zwyczaj
- **Metody niekonwencjonalne**- nieformalne, nieprzyjęte i niestosowane, poza programem nauczania
Nie zalecane przez medycynę, ale stosowane.
Synonimy: medycyna naturalna, alternatywna, ludowa i doktryny podważające medycynę.

ZIOŁOLECZNICTWO- NAJSTARSZA I TRWAJĄCA DO DZIŚ METODA LECZENIA HIPOKRATES Z KOS (460–377P.N.E. ?)

- **Ojciec medycyny**
- Znał około 300 recept ziółowych
- Corpus Hippocraticum- **EBM**
- **Medycyna naturalna-**
„*Non magister sed minister naturae*”
- „*Primum non nocere*”- nie szkodzić
- Nie przeszkadzać naturze
- Natura leczy- lekarz bierze pieniądze

LUDOWE METODY LECZENIA BÓLU

- Amulety
 - Zioła
 - Wodolecznictwo
 - Bańki
 - Kręgarstwo
 - Mazidla
 - Różne formy psychoterapii
 - I wiele innych
- **PARACELSUS** - ojcem nowożytnej medycyny i farmakoterapii, lekarz renesansu
 - Phillippus Aurelius Teophrastus Bombastus von Hohenheim (1493-1541)

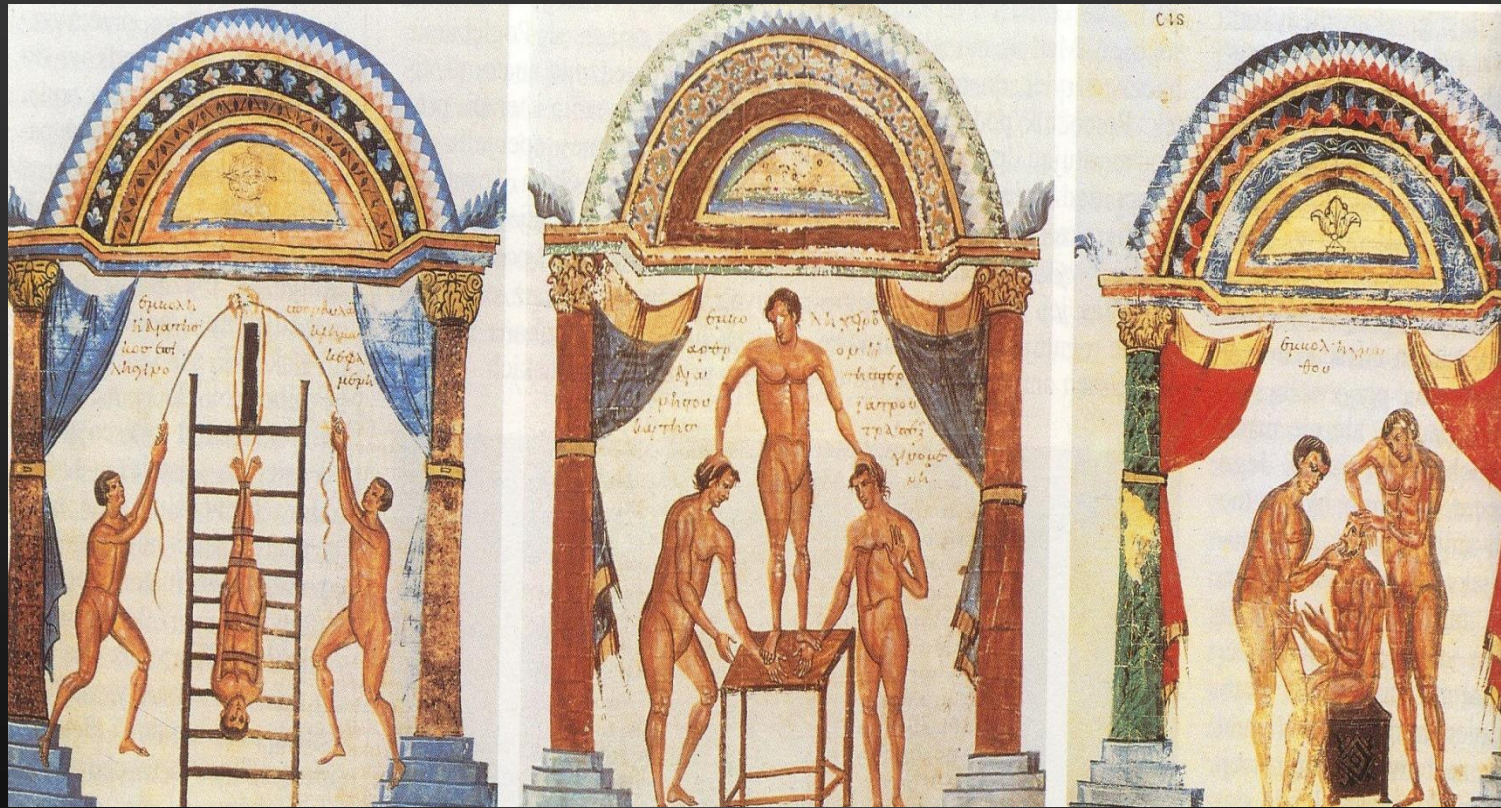

TERAPIA GRUPOWA- XII WIEK

- Uczta przed kąpielą energetyczną
- Kąpiel z udziałem uzdrowiciela

PODWIESZANIE W BÓLACH KRĘGOSŁUPA XII- WIEK

ODKRYCIE **MORFINY I ASPIRYNY**

OTWIERA DROGĘ DO DWÓCH GRUP LEKÓW

- Friedrich Serturmer-(1783-1841) niemiecki aptekarz wyizolował morfinę 1804 - 1806 był to **pierwszy odkryty alkaloid**
- Edward Stone (1702-1768) szkocki pastor
- 1763- wyciąg z kory wierzby białej działa przeciwgorączkowo i przeciwbólowo
- **Przez salicyn, kwas salicylowy i aspirynę do grupy NLPZ – 5% wszystkich recept !**
- **NLPZ- (1960) główna broń w bólu zapalnym**

POSTĘPY W MEDYCYNIE XVIII I XIX WIEKU

|

PRÓBY „OBALENIA” MEDYCYNY I UPROSZCZENIE PATOMECHANIZMÓW DOKTRYNY MEDYCZNE

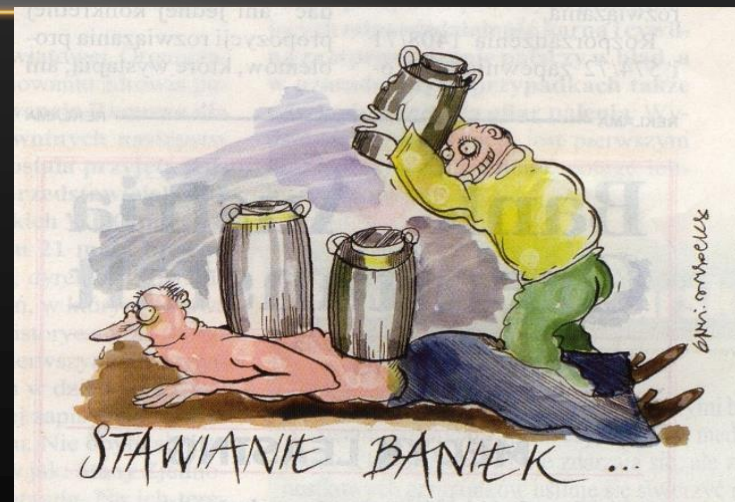
Akupunktura

Braunizm

Magnetyzm zwierzęcy

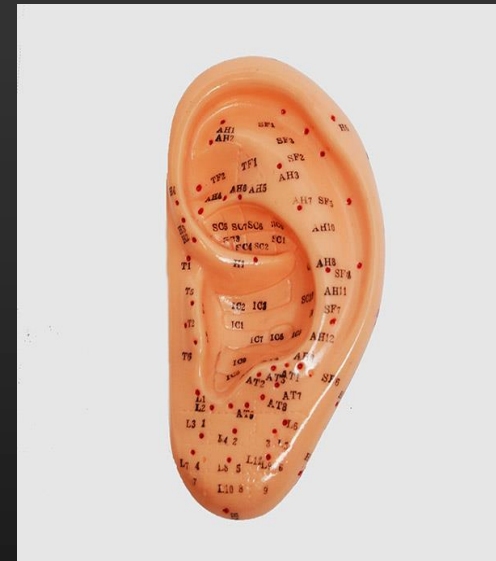
Homeopatia

Kręgarstwo

AKUPUNKTURA

- Doktryna starochińska
- Dwie przeciwstawne siły Yin i Yang
- 361 punktów na skórze związanych z narządami
- 14 meridian łączących punkty
 - Nakłucie w punkcie związanym z narządem chorym uwalnia złe siły powodujące choroby
 - Drażnienie igłą wzmacnia siły zwalczające chorobą

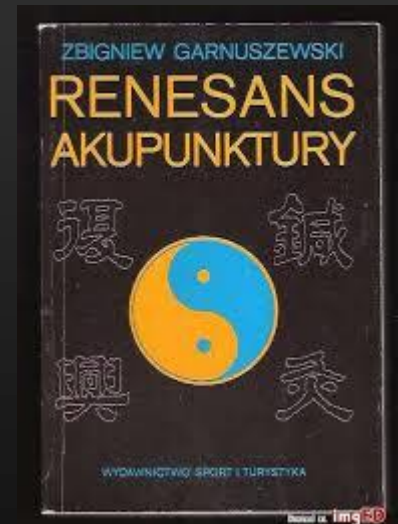

AKUPUNKTURA W POLSCE

- Zbigniew Garnuszewski (1917-1998)
- Twórca szkoły akupunktury w Polsce

- Kursy leczenia
- Konferencje
- Liczne gabinety prywatne i przyszpitalne
- Autor książki--->
- Nasze badania
 - Stymulacja przeciwbólowa

AKUPUNKTURA OPINIE NAUKOWE

- Efektywność w leczeniu bólu głowy podważona
(*Dowson i wsp. Pain 1985, Linde i wsp. Cephalalgia 2005, Alecrim-Andrade i wsp. Cephalalgia 2006*)
- Konferencja Uzgodnień Instytutów Zdrowia w USA
(JAMA 1998)
 - 12 specjalistów różnych dziedzin medycyny, 25 ekspertów w dziedzinie oceny wyników badań
 - Metaanaliza 2302 prac w latach 1970-1997 – brak grupy kontrolnej z placebo i pozorowania zabiegu w większości
 - Akupunktura nie przewyższa skuteczności innych metod stymulacyjnych
 - Akupunktura może być stosowana jako uzupełnienie leczenia bólu

BROWNIZM I WAMPIRYZM

- Autorem doktryny był John Brown (1730-1788) lekarz szkocki
 - Dzieło- „Elementa medicinae”
 - Uproszczenie patologii do roli bodźców pobudzających życie
 - 1- stenia- nadmiar bodźców
 - **choroby steniczne**- osłabiać upustami krwi, przeczyszczaniami
 - 2- astenia- niedostatek bodźców
 - **choroby asteniczne** – wzmacniać winem i ostrymi przyprawami
 - Doktryna obowiązywała w armii Austrii do końca I wojny światowej (Szwejk)
- ← Odmiana WAMPIRYZM – Paryż
- Francois Broussais(1772-1838)

MAGNETYZM ZWIERZĘCY

- Franciszek Antoni Mesmer (1734 -1815)
 - Leczył magnesem spazmy i bóle zębów
 - odkrywa magnetyzm zwierzęcy w 1775 – to fluid przenikający skórę
 - Beczki ładowane magnetyczne
 - Z Wiednia do Paryża- 2 komisje zaprzeczają teorii Mesmera
 - Import do Polski – Ochorowicz
 - *-Tadeusz Bilikiewicz uważa go za twórcę psychoterapii*

HOMEOPATIA -1796

- Samuel Fryderyk Hahnemann (1755-1843)
Alois pathos- Homois pathos
- Dwie zasady:
- 1- Podważa zasady medycyny Galena- **contraria contrariis curantur** i wprowadza odwrotność - **similia similibus curantur**
- 2- Rozcieńczenia- 1 kropla leku na dziesięć kropli wody i z tego 1 kropla itd...
- Rozcieńczenie zwiększa siłę działania

HOMEOPATIA- OPINIE NAUKI

- Rudolf Virchow –autorytet i twórca patologii komórkowej, odkrywca gleju potępia homeopatię
- Metaanaliza opublikowana w Lancecie 2005 (*Egger i wsp.*)
 - Analiza 110 prac homeopatycznych i odpowiednich 110 farmakologicznych
 - Tylko 8 metodologicznie wiarygodnych potwierdziło efekt równy placebo
- Wycofanie refundacji w Anglii, Szwajcarii, Holandii, Niemczech
- 2006 prof.zw.farm. A.Gregosiewicz- polskie prawo farmaceutyczne zaskarżone za tolerowanie oszustwa w medycynie
- Stanowisko NRL:- przeciw zaskarżone i wygrane w apelacji
- Dziś podkład „naukowy” daje Benveniste odkryciem pamięci wody !

PAMIĘĆ WODY

- Viktor Schauberger- (1885-1958). Austriacki wynalazca- woda ma potencjał energii w ruchu cząsteczek

- Jaques Benveniste (1935-2004) immunolog francuski odkrywa pamięć wody (?)

W 1991 dostaje nagrodę satyryczną za najgłupsze badania

„Antynobel” - „IgNobel”

na Harvardzie- nagroda= 4 \$

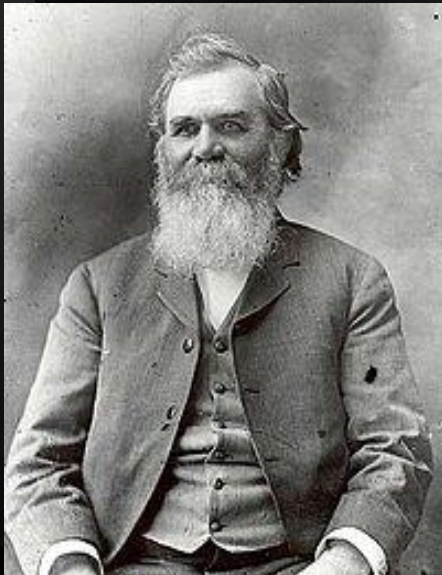

Jacque Benveniste

OSTEOPATIA I CHIROPRAKTYKA

- Andrew Taylor Still (1828-1917)
- Chirurg Wojny Secesyjnej
- Osteopatia- filozofia medyczna
- Diagnostyka palpacyjna
- Leczenie bez leków

- David Daniel Palmer (1845-1913)
- Twórca szkoły chiropraktyki w 1897
- Choroby wynikiem zaburzenia równowagi- homeostazy

KAREL LEWIT (1916-2014)

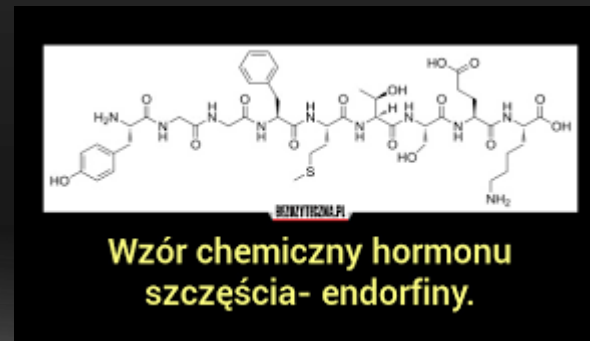
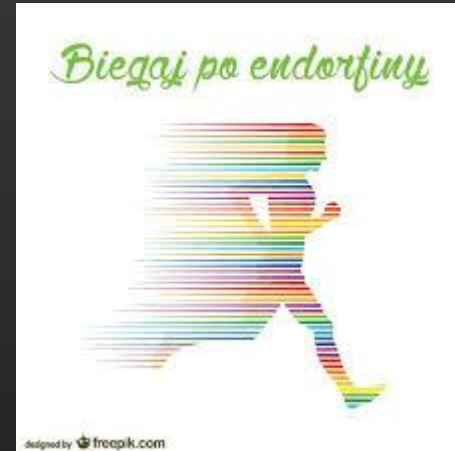
- Czeski neurolog
- „Ojciec” terapii manualnej w Europie
- Teoria systemu diagnostyczno-terapeutycznego w rehabilitacji kręgosłupa i stawów
- Szkoła w Polsce
- Udoskonalił metody terapii manualnej
- Wskazania:
 - Bóle kręgosłupa,
 - Rwa kulszowa
 - Rwa barkowa
 - Migrena
 - Zawroty i szумы
- **Książka Terapia manualna- moja opinia**

OPINIE NAUKOWE O SKUTECZNOŚCI METOD NIEKONWENCJONALNYCH

- Najwięcej publikacji dotyczy akupunktury, homeopatii i terapii manualnej
- Wszystkie stosowane metody mają efektywność średnią zbliżoną do placebo (*Lancet 2005*)
 - Większą w bólu i objawach pochodzenia czynnościowego
 - Małą w chorobach organicznych, postępujących
- Nie wpływają na naturalny przebieg choroby
- Mogą łagodzić objawy towarzyszące chorobie, na **reakcję na ból- efekt bezpośredniego działania lekarza na ból**

WSPÓŁCZESNE TŁUMACZENIE EFEKTÓW LECZENIA NIEKONWENCJONALNEGO BÓLU

- Stymulacja mechanizmów przeciwbólowych
 - Działanie na psychiczny komponent bólu
 - Zwiększenie aktywności układu opioidowego
 - Wzrasta produkcja endorfin
 - Hamowanie przewodzenia impulsów bólowych w rdzeniu kręgowym- „bramkowanie”

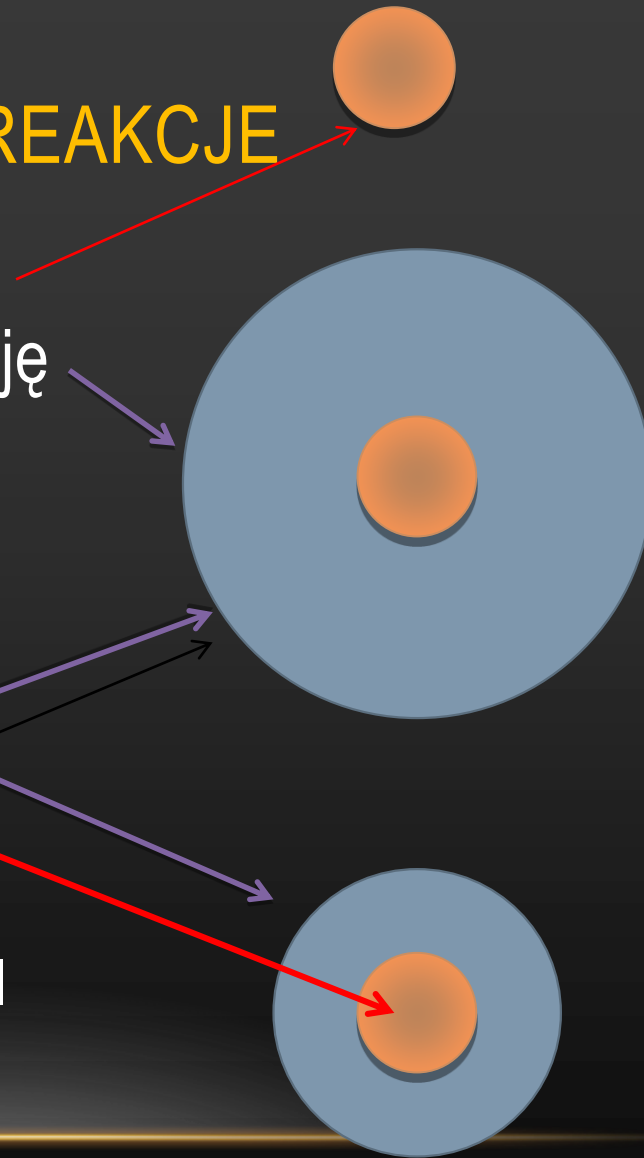
JEDNA CHOROBA DWIE REAKCJE

Taki sam czynnik patogenny może powodować różną reakcję

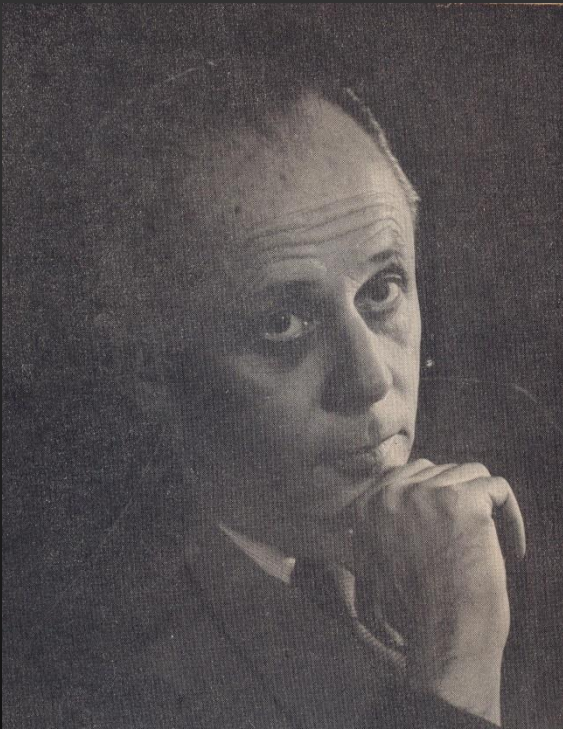
1- u tej samej osoby w różnym czasie

2- u różnych osób

- reakcja nieswoista- ogólna
- reakcja swoista- miejscowa
- To jest psychiczna reakcja na ból
 - Składniki- lek, depresja, cierpienie i zachowanie bólowe= nawarstwienie psychiczne

HANS SELYE 1907- 1982

- Profesor endokrynolog i patofizjolog z Montrealu (pochodzenia węgierskiego)
- 1936- ogłasza teorię **stresu**
 - GAS- General Adaptation Syndrome- **nieswoista reakcja na czynniki chorobowe- kortyzol**
 - Trzy stadia :
 - Obrona
 - Odporność
 - Wyczerpanie
- U ludzi- psychiczna reakcja na ból i chorobę

ZALETY I WADY

- Zalety
 - Bezpieczne w miarę
 - Łatwe w stosowaniu
 - Dostępne
 - Tanie
 - Sugestywne
 - **Duży komponent psychologiczny- lekarz w gabinecie walczy z bólem**
- Wady
 - Nie mają podstaw naukowych
 - Są stosowane przez uzdrowicieli bez wskazań lekarskich
 - Prowadzą do zaniedbań
 - Mało skuteczne
 - Nadużywane
 - Zbyt często lansowane w mediach

WĄTPLIWOŚCI MEDYCZNE I ETYCZNE

- **Czy jest błędem w sztuce lekarskiej?**
 - **TAK**- jeśli prowadzi do zaniedbania tam gdzie są inne skuteczniejsze i dostępne metody leczenia
 - **NIE**
 - - jeśli nie ma alternatywy medycznej
 - Stosuje się świadomie jako stymulację przeciwbólową lub psychoterapię
- **Czy jest etyczne ?**
 - **TAK**-jeśli lekarz ma krytyczny stosunek, oparty na wiedzy medycznej i przestrzega dobrych zasad
 - **NIE**-
 - Jeśli stosowane są jako jedyne we wszystkich chorobach- panaceum
 - Jeśli zwodzi się pacjenta obietnicą wyleczenia
 - Jeśli stosowane tylko dla zysku

NIE MA TAKICH BREDNI,
W KTÓRE LUDZIE NIE BYLIBY
W STANIE UWIERZYĆ

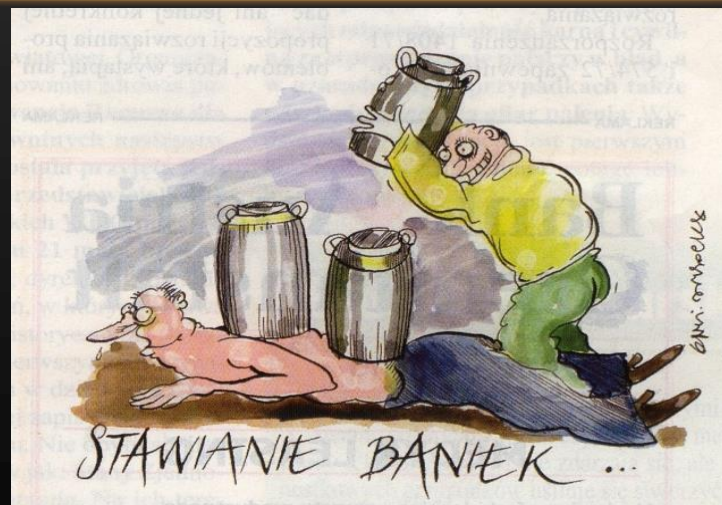
Stanisław Lem

MEDYCyna ALTERNATYWNA

Udręka czy ekstaza?

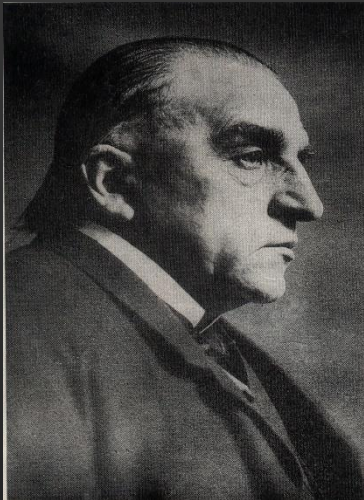
OCENY METOD NIEKONWENCJONALNYCH W LECZENIU BÓLU

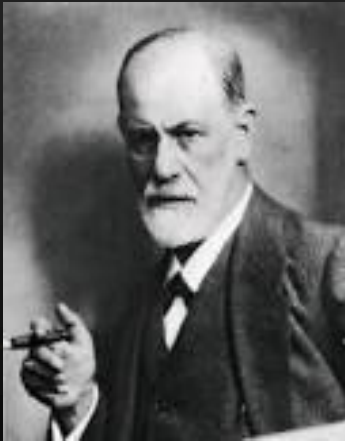
DOWCIPY RYSUNKOWE SAWKI Z CYKLU „PRZYSZŁA BABA DO LEKARZA”

HIPNOZA / PSYCHOTERAPIA

- Jean Martin Charcot (1625-1893)
- Pierwszy profesor i kierownik katedry neurologii
- Zygmunt Freud (1856-1938)
- Neurolog, uczeń Charcota
- Twórca psychoanalizy

NARKOZA WIEK XIX

- Eter znany od XIII wieku
- William Morton (1819-1868) stomatolog z Bostonu-
1846 bezbolesne usunięcie zęba na narkozie eterowej
- James Y. Simpson (1811-1870) położnik z Edynburga
 - 1 848 zastosował **chloroform** w narkozie i w 1853 rekomendował królowej Wiktorii przy porodzie
- Potępienie narkozy przez Kościół !
 - **Moje spotkanie z narkozą w 1950**

ZARZĄD GŁÓWNY PTN WROCŁAW 1970

TOWARZYSTWA NAUKOWE

W 1973- Międzynarodowe Towarzystwo Badania Bólu (IASP)

1991- Polskie Towarzystwo Badania Bólu |

**1981- Uczestnicy zebranie
Założycielskiego w Baranowie z
udziałem neurologów,
neurochirurgów, psychiatrów,
psychologów, anestezyjologów**

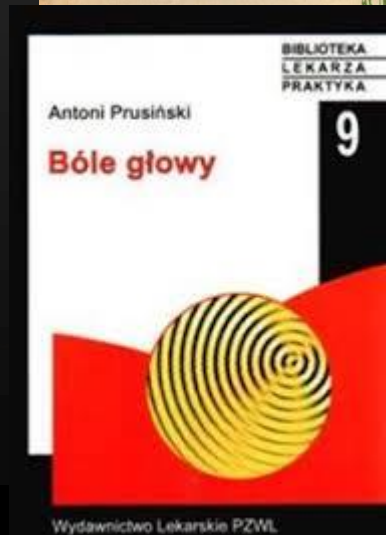
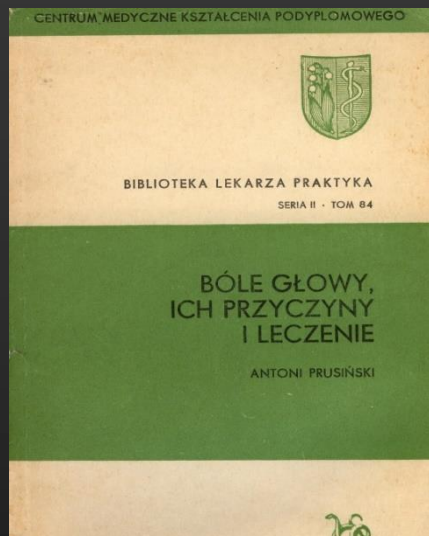
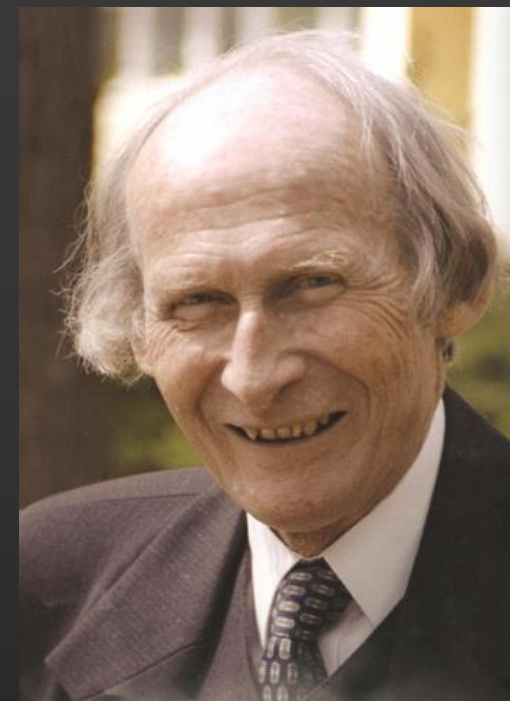
**1982- Komisja Patofizjologii
Bólu Komitetu Nauk
Neurologicznych Polskiej
Akademii Nauk**

MLECZKO

ANTONI PRUSIŃSKI

KSIĄŻKI O BÓLACH GŁOWY

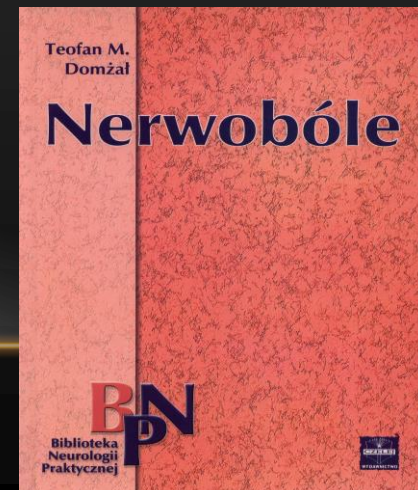
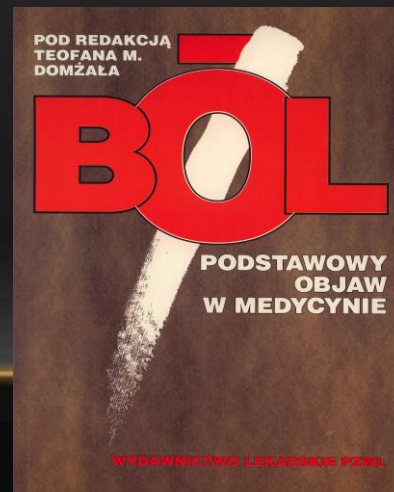
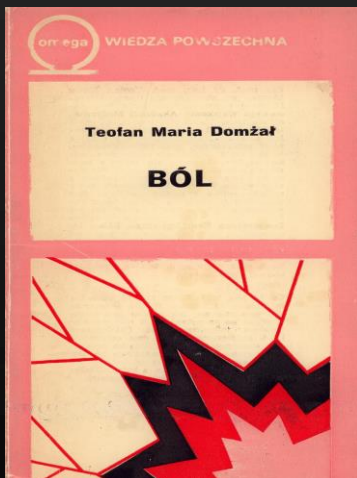
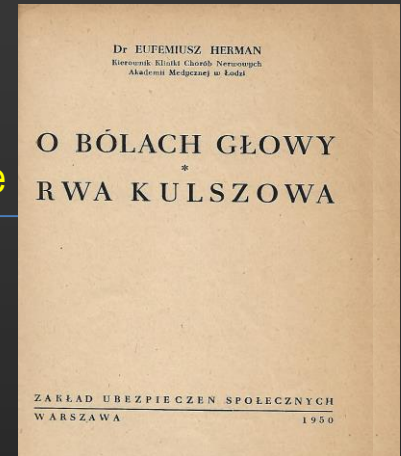
METODY NIEKONWENCJONALNE DOKTRYNY XVIII- XIX WIEKU

- Tradycyjne / ludowe
 - Medycyna naturalna
 - Ziołolecznictwo
- Bioenergoterapia
 - Magnetyzm
 - Vis vitalis
- Doktryny
 - Akupunktura
 - Homeopatia
 - Wampiryzm
 - Braunizm
 - Galwanizm
 - Chiropraktyka i osteopatia

MOJE ZAINTERESOWANIE BÓLEM

- Praca w klinice u prof. Hermana i podział zainteresowań z Prusińskim
- Wykład habilitacyjny w 1964 roku **książka Hermana- pierwsza po wojnie**
- PTN i Sekcja Badania i Zwalczania Bólu 1981
- Sekcja Badania Bólów Głowy- Prusiński
- Komisja Patofizjologii Bólu w Komitecie Nauk Neurologicznych PAN- 1982
- Wykłady, referaty i książki BÓL- Omega, 1980 i 1982, BÓL- podstawowy objaw w medycynie, PZWL, NERWOBÓLE, Czelej, 2003

PAMIĘĆ WODY

- Jaques Benveniste (1935-2004) immunolog francuski
- Antynobel- IgNobel w 1991 za odkrycie pamięci wody !?
- Nagroda (4 USD) wręczana na Uniwersytecie Harvarda za najgłupsze badania

OBJAWY TOWARZYSZĄCE- REAKCJI PSYCHICZNEJ W BÓLU PRZEWLEKŁYM

DEFINICJA BÓLU

(KOMISJA TAKSONOMII BÓLU IASP)

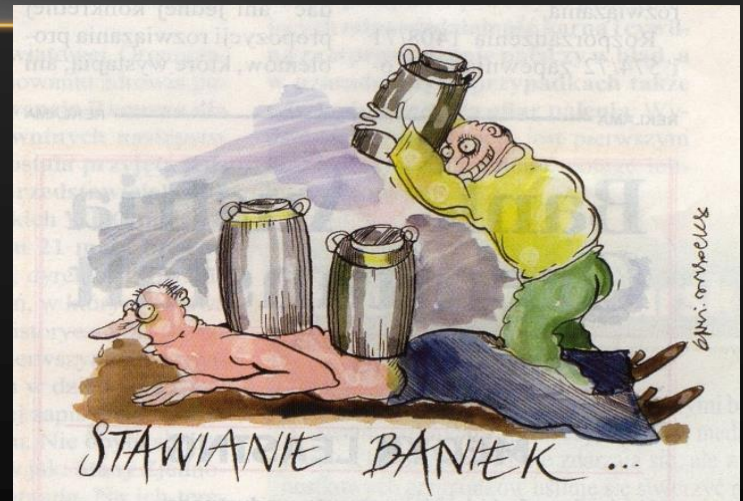
- Dwa komponenty w definicji: „...nieprzyjemne doznanie
 - **zmysłowe**- **fizjologiczne**- *recepcja bodźca, przewodzenie, modulacja, percepcja*
 - **emocjonalne**- **psychiczne**- *reakcja na rozpoznany bodziec- cierpienie*
 - **przyczyną**- uszkodzenie tkanek- rzeczywiste, potencjalne lub urojone
- Dwa komponenty bólu - **fizyczny i psychiczny**
- **Fizyczny**= recepcja, przewodzenie, rozpoznanie
- **Psychiczny**= cierpienie i psychiczna reakcja na ból

KORZEŃ MANDRAGORY LEGENDA Z X WIEKU

- Mandragora wg Pitagorasa- człowiek zaklęty w korzeń rośliny- lek na wszystko
- Sposób nabycia właściwości leczniczych i niewidzialności- noc, Wielki Piątek, czarny pies, szubienica.
- Biblijna anegdota o Jakubie i jego żonach
- Mandragora ginie w XVI wieku (Żeń-szeń ?)

SKUTECZNOŚĆ NIEKONWENCJONALNYCH METOD W LECZENIU BÓLU ZAPALNEGO SŁABA

TEORIA VIS VITALIS

- Johann Baptista van Helmont (1579-1644)
- Flamandzki fizjolog, filozof, lekarz i alchemik
- W 1648- tworzy teorię **Vis Vitalis** doktryną- siłą dającą syntezę związków organicznych i życie
- Odkrywa dwutlenek węgla i kwas żołądkowy
- Obalona synteza mocznika przez Woehlera w 1828 r.

NIEKONWENCJONALNE METODY LECZENIA

MOGĄ MIEĆ ZASTOSOWANIE W WALCE Z
BÓLEM

MEDYCyna ALTERNATYWNA

Udręka czy ekstaza???